

Dílna čtení jako příležitost pro společné profesní učení

HANA ANTONÍNOVÁ HEGEROVÁ, MARTINA KRUPKOVÁ

V 9. díle seriálu se dočtete, jak učitelé zapojení do projektu Pomáháme školám k úspěchu v Libereckém kraji využívají při realizaci dílen čtení podpory svých kolegů prostřednictvím formátu učící se skupiny.

Učící se skupina – společné profesní učení pedagogů

Když jsme v projektu Pomáháme školám k úspěchu otevírali s učiteli formát dílny čtení coby celoroční systém práce, který pomáhá žákům v tom, aby se stali skutečnými čtenáři, měli jsme na mysli, že potřebujeme posílit také sami sebe jako učitele. Uvědomili jsme si, že pokud je jedním ze zdrojů rozvoje čtenářství vytváření čtenářského společenství ve třídě a škole, musíme něco podobného vytvořit i pro nás učitele. A tak jsme se pustili do vzájemného učení formou Teaching Learning Community¹ čili učících se skupin.

Nastavení a struktura učící se skupiny vychází rámcově ze vzdělávacích komunit učitelů tak, jak s nimi experimentoval a popsal je Dylan Wiliam, tj. sdílet aktuální zkušenosti (ať už to budou radosti, či starosti), dále prozkoumávat vybranou dílčí věc více do hloubky a nakonec se věnovat drobnému plánování, resp. kroku, který zkusím ve své výuce, a příště tak bude součástí mé reflexe v úvodním sdílení. Na setkání si proto nosíme žákovské výstupy, o něž své zkušenosti opíráme, ale také vlastní rozečtené knihy a aspoň střípek z dílny čtení si zkoušíme na sobě a se svou knihou.

Nabídku zapojit se do učící se skupiny jsme sdíleli s pedagogickými lídry škol, s řediteli či jejich zástupci. Na začátku školního roku jsme rozeslali obecné informace a zorganizovali online informační schůzku pro všechny zájemce, kde pedagogičtí konzultanti představili možnou podobu a harmonogram setkání učící se skupiny.

Organizace učící se skupiny

Naše učící skupina sdružuje devět učitelů především z prvního stupně z několika základních škol. Organizaci a facilitaci skupiny, přípravu potřebných materiálů a zpracování výstupů zajišťuje dvojice pedagogických konzultantů, jež má sama praktické (učitelské) zkušenosti s vedením dílen čtení.

Skupina čítala na začátku školního roku osm pedagogů a dva průvodce, v průběhu roku ale přibrala dalšího člena. I to nám na naší komunitě připadá cenné – skupina je otevřená každému, kdo má chuť společně pracovat. Ve skupině se tak setkávají učitelé s větší praxí z dílen čtení s nováčky. Protože jde o pedagogy z různých škol napříč Libereckým krajem, scházíme se zhruba jednou za šest týdnů a střídáme prezentační setkání s online konferencí. Společné učení „naživo“ je pro nás všechny oblíbenější variantou, a proto mu dáváme delší časový prostor – zhruba dvě hodiny v odpoledním čase. Online setkání organizujeme večer a trvají okolo 75 minut.

Témata v učící se skupině

Když jsme s učící se skupinou začínali, potřebovali jsme si vyjasňovat rozdíl mezi čtenářskou lekcí a dílnou čtení. Porovnávali jsme obecné principy a zásady pro realizaci dílen čtení s našimi vlastními zkušenostmi, prvními kroky, dílčími úspěchy i nezdary. Četli jsme si odborné texty o významu a přínosu čtení pro děti i dospělé, diskutovali jsme o tom, jaký přehled o aktuální literatuře pro děti a mládež má učitel dílen čtení mít, mapovali jsme podmínky pro zavedení dílen čtení v našich školách.

Jak a na čem pracujeme v tomto školním roce? Zastřešujícím tématem je pro nás práce s obecnými cíli dílny čtení a čtenářským kontinuem. Chceme, aby naši žáci četli s radostí (prožitkem), četli pravidelně ve škole i doma a prohlubovali svou čtenářskou odezvu.

Velkým tématem je pro nás zavádění dílny čtení v prvním ročníku, protože téměř polovina kolegyň z učící se skupiny vede prvňáky. Sdílíme, jak nám může čtenářská lekce pomoci v dílně čtení, jak zavádět pravidla pro dílnu čtení nebo kolik času na prohlížení a čtení knížky žáci zvládnou.

Nově se otevírají další náměty a otázky. Jak evidovat čtenářské chování žáků? Jaké postupy se nám osvědčují? Jak dál s naším pozorováním či záznamem můžeme pracovat? Co,

¹ WILIAM, D. a S. LEAHYOVÁ. *Zavádění formativního hodnocení*. EDULAB, 2016, s. 21–24.

kdy a jak máme interpretovat? Jaké dílčí kroky máme udělat, aby dílna čtení byla skutečně přínosná? Jakými způsoby mohou naši žáci evidovat své čtenářství? Co nám říká evidence o stavu jejich čtenářství?

Reflexe a přínos učící se skupiny z pohledu učitelů

Když jsme reflektovali přínos učící se skupiny a její dopad do učení učitelů, odhalil se významný rozdíl mezi tímto formátem a seminářem či workshopem k dílně čtení. Na semináři jsme oceňovali příležitost seznámit se s celkovým obrazem

dílny čtení a prožitek nás nalákal dílnu vyzkoušet. Prvotní nadšení vyprchalo poměrně rychle s tím, jak před námi vystávaly jednotlivé praktické kroky a otázky, na něž jsme neznali odpověď: Čím začnu právě ve své třídě a právě s těmito žáky? Na co si mohu troufnout? Co budu dělat třetí, čtvrtou či desátou vyučovací hodinu? Stačí to, co dělám? Dělám to vůbec dobře?

Učící se skupina nepřináší odpověď na všechny naše otázky a rozhodně ne hned. Je to ale příležitost scházet se pravidelně v průběhu celého školního roku a společně se učit, sdílet a inspirovat se dalšími kolegy, kteří pracují podobně jako my.

Hana Antonínová Hegerová,
pedagogická konzultantka
lokality Liberec, členka
odborného týmu PŠÚ

Pomáháme
školám
k úspěchu

Martina Krupková, pedagogická
konzultantka lokality Liberec,
učitelka na ZŠ a MŠ Ostašov v Liberci

Pomáháme
školám
k úspěchu

Výhody a nevýhody aneb Budeme se do co-teachingu vůbec pouštět?

2. část

ZUZANA SVOBODOVÁ

V prvním díle našeho miniseriálu jsme se seznámili s pojmem co-teaching, zjistili jsme, že se jedná o náročný a komplikovaný vztah, a dokonce jsme našli i jeho paralelu s manželským soužitím. Jak to tak bývá, každý vztah má své výhody a nevýhody a nyní nastal čas se na ně upřímně podívat a rozhodnout se, jestli se do co-teachingu budeme ve školách vůbec pouštět.

Co-teaching, a především ten virtuální, je rozhodně inovativní metodou a v současné době, zejména v souvislosti s rozvojem distanční výuky, je mu věnována značná pozornost na mezinárodní scéně. Výzkumy se zaměřují především na přínosy společného vyučování, jeho podobu, metodickou podporu, další možnosti profesního rozvoje učitelů ve vztahu ke speciálním vzdělávacím potřebám, rozvoj sociálních interakcí, aktivního učení, reflektivního myšlení, spolupráce a společného učení s cílem efektivního učení žáků a získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.

Možná se zamýšlíte nad tím, zda není celé téma co-teachingu zbytečně složité, a pokud máte plánovat, koordinovaně učit a vyhodnocovat, může se vám zdát, že to asi nepůjde stihnout. Částečně máte pravdu, co-teaching neslibuje žádné zjednodušení vaší výuky a ani úsporu vašeho času. Jeho přínos je ale tak významný, že se vyplatí dát mu šanci. Pokusíme se vás o tom postupně přesvědčit. V rámci našeho projektu jsme provedli rozsáhlou rešerši v již realizovaných výzkumných zprávách a shrnuli jsme tak v současné době prokázané přínosy co-teachingu (Veteška et al., 2020; Kursch a Veteška, 2021).